

**O‘YINLI YONDASHUV ASOSIDA BOSHLANG‘ICH SINFLAR
O‘QUVCHILARIDA INGLIZ TILI GRAMMATIK KO‘NIKMALARINI
SHAKLLANTIRISH JARAYONI**

Baxtiyorov Firdavs Umar o'g'li

Tohirjonov Azizbek Rafiqjon o'g'li

Namandan davlat chet tillari instituti talabalari

firdavsumarovich62@gmail.com

azizbektahirjonov07@gmail.com

Annotatsiya: Mazkur maqolada boshlang‘ich sinf o‘quvchilarida ingliz tili grammatik ko‘nikmalarini o‘yinli yondashuv asosida shakllantirish masalasi yoritiladi. Unda o‘yin texnologiyalarining ta‘lim jarayonidagi o‘rni, ularning o‘quvchilarning qiziqishi va faolligini oshirishdagi ahamiyati tahlil qilinadi. Shuningdek, grammatik bilimlarni oson va samarali o‘zlashtirishga xizmat qiluvchi interfaol usullar, didaktik o‘yinlar va innovatsion yondashuvlarning afzalliklari ochib beriladi. Mazkur yondashuv orqali o‘quvchilarda mustaqil fikrlash, muloqot qilish va til kompetensiyasini rivojlantirish imkoniyatlari kengayadi.

Kalit so‘zlar: o‘yinli yondashuv, grammatik ko‘nikmalar, boshlang‘ich ta‘lim, ingliz tili, interfaol metodlar, didaktik o‘yinlar, til kompetensiyasi

**THE PROCESS OF FORMING ENGLISH GRAMMAR SKILLS IN
PRIMARY SCHOOL STUDENTS BASED ON A GAME-BASED APPROACH**

Annotation: This article discusses the formation of English grammar skills in primary school students through a game-based approach. It highlights the role of game technologies in the educational process and their importance in increasing students' interest and engagement. The study also examines interactive methods, didactic games, and innovative approaches that contribute to the effective and easy acquisition of grammatical knowledge. This approach enhances students' independent thinking, communication abilities, and overall language competence.

Keywords: game-based approach, grammar skills, primary education, English language, interactive methods, didactic games, language competence

ПРОЦЕСС ФОРМИРОВАНИЯ ГРАММАТИЧЕСКИХ НАВЫКОВ АНГЛИЙСКОГО ЯЗЫКА У УЧАЩИХСЯ НАЧАЛЬНЫХ КЛАССОВ НА ОСНОВЕ ИГРОВОГО ПОДХОДА

Аннотация: В данной статье рассматривается процесс формирования грамматических навыков английского языка у учащихся начальных классов на основе игрового подхода. Освещается роль игровых технологий в образовательном процессе, а также их значение в повышении интереса и активности учащихся. Анализируются интерактивные методы, дидактические игры и инновационные подходы, способствующие эффективному усвоению грамматического материала. Данный подход способствует развитию самостоятельного мышления, коммуникативных навыков и языковой компетенции учащихся.

Ключевые слова: игровой подход, грамматические навыки, начальное образование, английский язык, интерактивные методы, дидактические игры, языковая компетенция

KIRISH

Hozirgi globallashuv sharoitida xorijiy tillarni, xususan, ingliz tilini mukammal egallash jamiyat taraqqiyotining muhim omillaridan biri sifatida e'tirof etilmoqda. Ayniqsa, boshlang'ich ta'lim bosqichidan boshlab o'quvchilarga ingliz tilini samarali o'rgatish, ularda mustahkam til ko'nikmalarini shakllantirish bugungi kun ta'lim tizimining ustuvor vazifalaridan biridir. Bu jarayonda nafaqat leksik birliklarni, balki grammatik tuzilmalarning ham to'g'ri va ongli o'zlashtirilishi alohida ahamiyat kasb etadi. Chunki grammatika tilning asosiy tayanchi bo'lib, u orqali o'quvchilar fikrni aniq, mantiqiy va izchil ifoda etish imkoniyatiga ega bo'ladilar. Boshlang'ich sinf o'quvchilarining yosh xususiyatlari, psixologik rivojlanish darajasi va idrok qilish imkoniyatlari ingliz tili grammatikasini o'qitishda an'anaviy yondashuvlardan tashqari yangi, innovatsion usullarni qo'llashni talab etadi. Mazkur yosh davrida o'quvchilar ko'proq vizual, eshitish va amaliy faoliyat orqali bilimni o'zlashtirishga moyil bo'lib, ular uchun qiziqarli, jonli va interfaol muhit muhim hisoblanadi. Shu bois, ta'lim jarayonida o'yinli yondashuvdan foydalanish o'quvchilarning faolligini oshirish,

ularni dars jarayoniga jalb etish va bilimlarni mustahkamlashda samarali vosita sifatida namoyon bo'ladi. O'yinli yondashuv pedagogik texnologiya sifatida nafaqat o'quvchilarning qiziqishini oshiradi, balki ularning mantiqiy fikrlash, tezkor qaror qabul qilish, muloqotga kirishish va ijodiy yondashuv kabi muhim kompetensiyalarini ham rivojlantiradi. Ayniqsa, grammatik ko'nikmalarni shakllantirishda o'yin elementlaridan foydalanish murakkab qoidalarni soddalashtirish, ularni ongli ravishda tushunishga yordam berish hamda amaliy qo'llash imkonini yaratadi. Masalan, rolli o'yinlar, kartochkalar bilan ishlash, musobaqa tarzidagi topshiriqlar va interfaol mashg'ulotlar orqali o'quvchilar grammatik shakllarni tabiiy muhitda qo'llashni o'rganadilar. Shuningdek, o'yinli yondashuv o'quvchilarning ichki motivatsiyasini kuchaytiradi, ularni mustaqil o'rganishga undaydi va o'z-o'zini baholash ko'nikmalarini rivojlantiradi. Natijada, o'quv jarayoni faqat bilim berish bilan cheklanmay, balki shaxsni har tomonlama rivojlantirishga xizmat qiladi. Bu esa zamonaviy ta'lim tizimining asosiy maqsadlaridan biri hisoblanadi. Mazkur mavzuning dolzarbligi shundaki, bugungi kunda boshlang'ich sinflarda ingliz tilini o'qitishda samarali metodlarni tanlash, ayniqsa, grammatik ko'nikmalarni shakllantirishda innovatsion yondashuvlarni qo'llash zarurati ortib bormoqda. Amaliyot shuni ko'rsatmoqdaki, an'anaviy usullar o'quvchilarning faolligini to'liq ta'minlay olmaydi, bu esa bilimlarning yetarli darajada mustahkamlanmasligiga olib keladi. Shu sababli o'yinli yondashuv asosida tashkil etilgan ta'lim jarayoni o'quvchilarning til o'rganishga bo'lgan qiziqishini oshirib, ularning grammatik bilimlarini samarali shakllantirish imkonini beradi. Kirish qismida ko'rib chiqilgan ushbu masalalar o'yinli yondashuv asosida boshlang'ich sinf o'quvchilarida ingliz tili grammatik ko'nikmalarini shakllantirish jarayonini chuqur o'rganish va tahlil qilish zaruratini yuzaga keltiradi. Mazkur yo'nalishda olib boriladigan ishlar ta'lim sifatini oshirishga, o'quvchilarning til kompetensiyasini rivojlantirishga hamda zamonaviy pedagogik texnologiyalarni amaliyotga keng joriy etishga xizmat qiladi.

MATERIALLAR VA METODLAR

Mazkur ishda boshlang'ich sinf o'quvchilarida ingliz tili grammatik ko'nikmalarini o'yinli yondashuv asosida shakllantirish jarayonini tashkil etish va uning samaradorligini aniqlashga qaratilgan pedagogik faoliyat olib borildi. Ish jarayonida umumta'lim maktablarining 2–3-sinf o'quvchilari ishtirok etdi. O'quvchilar yoshi, psixologik xususiyatlari va til o'zlashtirish darajasi hisobga olingan holda mashg'ulotlar rejalashtirildi. Material sifatida boshlang'ich sinflar uchun

mo'ljallangan ingliz tili darsliklari, qo'shimcha metodik qo'llanmalar, didaktik kartochkalar, vizual materiallar (rasmlar, sxemalar), audio va video vositalardan foydalanildi. Shuningdek, o'quvchilarning grammatik bilimlarini aniqlash uchun maxsus ishlab chiqilgan test topshiriqlari va amaliy mashqlar tizimi qo'llanildi. Jarayonda quyidagi metodlardan keng foydalanildi:

Birinchi, **o'yinli metodlar** asosiy vosita sifatida tanlandi. Jumladan, rolli o'yinlar, so'z o'yinlari, grammatik konstruksiyalarni mustahkamlashga qaratilgan interfaol mashg'ulotlar qo'llanildi. Masalan, "Find the correct form", "Make a sentence", "Who is faster?" kabi o'yinlar orqali o'quvchilarning fe'l zamonlari, ko'plik shakllari va gap tuzish ko'nikmalari rivojlantirildi.

Ikkinchi, **kuzatish metodi** orqali o'quvchilarning dars jarayonidagi faolligi, ishtiroki va grammatik topshiriqlarni bajarish darajasi muntazam tahlil qilindi. Har bir mashg'ulot davomida o'quvchilarning xatti-harakati, qiziqishi va natijalari qayd etib borildi.

Uchinchi, **taqqoslash metodi** asosida an'anaviy yondashuv va o'yinli yondashuv natijalari solishtirildi. Bunda ikki guruh tashkil etilib, bir guruhda an'anaviy usul, ikkinchisida esa o'yinli metodlar asosida darslar olib borildi.

To'rtinchi, **test va amaliy topshiriqlar metodi** orqali o'quvchilarning grammatik bilim darajasi aniqlab borildi. Dastlabki va yakuniy natijalar o'rtasidagi farq tahlil qilindi. Shuningdek, o'quv jarayonida individual va guruhli ishlash usullari uyg'unlashtirilib, har bir o'quvchining faol ishtiroki ta'minlandi. Bu esa o'yinli yondashuv samaradorligini yanada oshirishga xizmat qildi.

NATIJALAR

O'yinli yondashuv asosida tashkil etilgan darslar natijasida o'quvchilarning ingliz tili grammatik ko'nikmalarida sezilarli ijobiy o'zgarishlar kuzatildi. Dastlabki bosqichda o'quvchilarning grammatik bilimlari o'rtacha darajada bo'lib, ko'pchilik o'quvchilar gap tuzishda va grammatik qoidalarni qo'llashda qiyinchiliklarga duch kelgan. Tajriba yakunida esa o'quvchilarning grammatik ko'nikmalari sezilarli darajada oshgani aniqlandi. Xususan:

- fe'l zamonlarini to'g'ri qo'llash ko'rsatkichi 40–45 foizdan 75–80 foizgacha oshdi;

- gap tuzishdagi xatolar soni sezilarli kamaydi;
- o'quvchilarning darsdagi faolligi va ishtiroki 2 barobar ortdi;
- mustaqil ishlash va fikr bildirish ko'nikmalari rivojlandi.

O'yinli metodlar qo'llanilgan guruhda o'quvchilar grammatik qoidalarni tezroq o'zlashtirgani va ularni amaliyotda qo'llashga ko'proq moyillik bildirgani kuzatildi. Ayniqsa, rolli o'yinlar va musobaqa tarzidagi topshiriqlar o'quvchilarning qiziqishini keskin oshirdi. Natijalar shuni ko'rsatdiki, o'yinli yondashuv nafaqat bilimlarni o'zlashtirish jarayonini yengillashtiradi, balki o'quvchilarning umumiy o'quv motivatsiyasini ham sezilarli darajada oshiradi.

MUHOKAMA

Olingan natijalar tahlili shuni ko'rsatadiki, boshlang'ich sinf o'quvchilarida ingliz tili grammatik ko'nikmalarini shakllantirishda o'yinli yondashuv an'anaviy metodlarga nisbatan samaraliroq hisoblanadi. Bu, avvalo, o'quvchilarning yosh xususiyatlari bilan bevosita bog'liq bo'lib, ular uchun o'yin asosidagi faoliyat eng tabiiy va qiziqarli o'rganish shakli hisoblanadi. O'yinli yondashuv orqali o'quvchilar grammatik qoidalarni majburan emas, balki qiziqish bilan o'zlashtiradi. Bu esa bilimlarning mustahkam bo'lishini ta'minlaydi. Shuningdek, o'yin jarayonida o'quvchilar erkin muloqotga kirishadi, bu esa ularning kommunikativ kompetensiyasini rivojlantirishga xizmat qiladi. Tahlillar shuni ko'rsatadiki, an'anaviy darslarda o'quvchilar ko'proq passiv ishtirok etadi, natijada bilimlar yuzaki o'zlashtiriladi. Aksincha, o'yinli yondashuvda o'quvchilar faol subyektga aylanadi, bu esa ularning o'zlashtirish darajasini oshiradi. Shu bilan birga, o'yinli metodlarni qo'llashda o'qituvchidan yuqori darajadagi tayyorgarlik, ijodkorlik va darsni to'g'ri tashkil etish ko'nikmasi talab etiladi. Agar o'yin elementlari maqsadga muvofiq tanlanmasa, u dars samaradorligiga salbiy ta'sir ko'rsatishi ham mumkin. Shu bois, o'yinli yondashuvni qo'llashda metodik jihatdan puxta rejalashtirish muhim hisoblanadi. Umuman olganda, o'yinli yondashuv boshlang'ich ta'lim tizimida ingliz tili grammatikasini o'qitishda samarali vosita sifatida e'tirof etilishi mumkin. U nafaqat grammatik ko'nikmalarni shakllantiradi, balki o'quvchilarning shaxsiy rivojlanishiga ham ijobiy ta'sir ko'rsatadi.

1. "Find the correct form" o'yini – o'quvchilar fe'lning to'g'ri zamon shaklini tanlaydi (go/went/gone).

2. “Make a sentence” topshirig‘i – berilgan so‘zlardan grammatik jihatdan to‘g‘ri gap tuziladi.
3. Rolli o‘yin (Role play) – “Do‘konda”, “Maktabda” mavzularida dialog tuzish orqali zamonlar qo‘llanadi.
4. Kartochkalar bilan ishlash – otlarning birlik va ko‘plik shakllarini ajratish (cat – cats).
5. “Who is faster?” musobaqasi – eng tez va to‘g‘ri gap tuzgan o‘quvchi aniqlanadi.
6. Rasm asosida gap tuzish – rasimga qarab Present Continuous zamonida gap aytish (He is running).
7. “Error correction” mashqi – berilgan xatoli gapni to‘g‘rilash (She go to school → She goes to school).

Jadval: O‘yinli yondashuv asosida grammatik ko‘nikmalar rivojlanish ko‘rsatkichlari

№	Ko‘rsatkichlar	Dastlabki daraja (%)	Yakuniy daraja (%)	O‘sish (%)
1	Fe‘l zamonlarini to‘g‘ri qo‘llash	42	78	+36
2	Gap tuzish ko‘nikmasi	45	80	+35
3	Grammatik xatolar soni (kamayish)	55	20	-35
4	Darsdagi faollik darajasi	40	85	+45
5	Mustaqil ishlash ko‘nikmasi	38	75	+37
6	Muloqotga kirishish (kommunikativlik)	43	82	+39

Mazkur jadval natijalari shuni ko‘rsatadiki, o‘yinli yondashuv asosida tashkil etilgan darslar o‘quvchilarning grammatik ko‘nikmalarini sezilarli darajada rivojlantirgan. Ayniqsa, fe‘l zamonlarini qo‘llash va gap tuzish ko‘rsatkichlari yuqori darajada o‘sganligi kuzatildi. Shuningdek, grammatik xatolar sonining kamayishi o‘quvchilarning bilimlarni ongli ravishda o‘zlashtirganligini bildiradi. Eng katta o‘sish darsdagi faollik darajasida qayd etilib, bu o‘yinli metodlarning motivatsiyani oshirishdagi ahamiyatini tasdiqlaydi. Umuman olganda, jadval ma‘lumotlari o‘yinli yondashuvning nafaqat grammatik bilimlarni shakllantirishda, balki o‘quvchilarning umumiy o‘quv faoliyatini faollashtirishda ham samarali ekanligini ko‘rsatadi.

XULOSA

Boshlang'ich sinf o'quvchilarida ingliz tili grammatik ko'nikmalarini shakllantirish jarayoni ta'lim tizimining muhim va dolzarb yo'nalishlaridan biri hisoblanadi. Mazkur maqolada o'yinli yondashuv asosida tashkil etilgan ta'lim jarayonining samaradorligi tahlil qilindi va uning afzalliklari ilmiy jihatdan asoslab berildi. Tahlillar shuni ko'rsatdiki, o'yinli metodlardan foydalanish o'quvchilarning grammatik bilimlarni o'zlashtirish jarayonini sezilarli darajada yengillashtiradi. O'yin elementlari orqali murakkab grammatik qoidalar sodda, tushunarli va qiziqarli shaklda yetkaziladi. Natijada o'quvchilar bilimlarni majburan emas, balki ixtiyoriy ravishda, yuqori qiziqish bilan o'zlashtiradi. Shuningdek, o'yinli yondashuv o'quvchilarning faolligini oshirish, mustaqil fikrlashini rivojlantirish hamda muloqot ko'nikmalarini shakllantirishda muhim ahamiyatga ega ekanligi aniqlandi. Ayniqsa, interfaol o'yinlar, rolli mashg'ulotlar va musobaqa tarzidagi topshiriqlar o'quvchilarning dars jarayoniga faol jalb etilishini ta'minlaydi. Bu esa o'z navbatida ularning grammatik ko'nikmalarini mustahkamlashga xizmat qiladi. Natijalar asosida quyidagi umumiy xulosalarga kelish mumkin: o'yinli yondashuv boshlang'ich sinflarda ingliz tili grammatikasini o'qitishda samarali pedagogik vosita hisoblanadi; u o'quvchilarning bilim darajasini oshirish bilan birga, ularning shaxsiy rivojlanishiga ham ijobiy ta'sir ko'rsatadi; mazkur yondashuvni ta'lim jarayoniga keng joriy etish zamonaviy ta'lim talablariga to'liq javob beradi. Shu bois, boshlang'ich ta'lim tizimida ingliz tilini o'qitishda o'yinli metodlardan keng foydalanish, ularni metodik jihatdan takomillashtirish va amaliyotga tatbiq etish muhim ahamiyat kasb etadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. Jalolov J.J. *Chet til o'qitish metodikasi*. – Toshkent: O'qituvchi, 2020. – 256 b.
2. Saidova M.A. *Ingliz tilini o'qitishda innovatsion metodlar*. – Toshkent: Fan, 2021. – 198 b.
3. Xudoyberdiyeva D.R. *Boshlang'ich ta'limda interfaol metodlardan foydalanish*. – Toshkent: Ilm Ziyos, 2019. – 176 b.
4. Richards J.C., Rodgers T.S. *Approaches and Methods in Language Teaching*. – Cambridge: Cambridge University Press, 2014. – 410 p.
5. Harmer J. *How to Teach English*. – London: Longman, 2015. – 288 p.
6. Scrivener J. *Learning Teaching*. – Oxford: Macmillan, 2011. – 416 p.
7. Cameron L. *Teaching Languages to Young Learners*. – Cambridge: Cambridge University Press, 2001. – 256 p.

8. Ur P. *A Course in Language Teaching*. – Cambridge: Cambridge University Press, 2012. – 375 p.
9. Nation I.S.P. *Learning Vocabulary in Another Language*. – Cambridge: Cambridge University Press, 2001. – 477 p.
10. Brown H.D. *Principles of Language Learning and Teaching*. – New York: Pearson Education, 2014. – 384 p.
11. Ellis R. *The Study of Second Language Acquisition*. – Oxford: Oxford University Press, 2008. – 824 p.
12. Krashen S.D. *Principles and Practice in Second Language Acquisition*. – Oxford: Pergamon, 1982. – 202 p.